

Aktuelt om internasjonale regnskapsstandarder:

Sikring – redusert kompleksitet?

Redusert kompleksitet har blitt en gjennomgangstone for IASBs prosjekt om **finansielle instrumenter. Høringsutkastet, som vi mottok 9. desember, er den tredje fasen av IASBs prosjekt for å erstatte de nåværende reglene i IAS 39. Høringsutkastet** omhandler nye sikringsregler, men inneholder likevel ikke makrosikring. IASB har uttalt at dette vil komme senere i 2011.

Artikkelen er forfattet av:

Statsautorisert revisor/Cand.merc
Torkild Haugnes
Senior Manager og leder fagavdeling regnskap i Ernst & Young

Statsautorisert revisor
Erik Mamelund
Partner og fagdirektør regnskap i Ernst & Young

Å redusere kompleksiteten i regnskapsføringen, og især regnskapsføringen av finansielle instrumenter, har lenge vært en uttalt målsetting for IASB. Styreleder i IASB, sir David Tweedie, uttalte følgende den 22. november om IAS 39: «IAS 39 was inherited from IASB's predecessor body, and I have often said that if you understand it, you haven't read it properly.» Uttalelsen taler for seg selv. Det store spørsmålet er om forslaget til nye regler for regnskapsføring av sikring blir en forenkling eller ikke. I det følgende omtales noen sentrale endringer i høringsutkastet.

Reflekteres sikring på en god måte i dag?

Aksjonærer og andre brukere av regnskapet analyserer selskapenes evne til å skape fremtidige kontantstrømmer. For å forstå dette må de ha informasjon om blant annet hvordan selskapene håndterer finansiell risiko.

I dag fremkommer ikke alltid denne informasjonen på en god måte og det kan være flere grunner til dette. Både at det er valgfrihet i forhold til å regnskapsføre sikrings-

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale IFRS-saker. Dette vil kunne være nye standarder og tolkninger, men også høringsutkast, diskusjonsnotater og relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, som for eksempel Finansdepartementet, Finanstilsynet og andre standardsettere enn IASB/IFRIC, som for eksempel Norsk RegnskapsStiftelse (NRS).

relasjoner og at dagens IAS 39 er kompleks og administrativt krevende å etterleve, er velkjente begrunnelser for hvorfor selskapene ikke ønsker å reflektere sikring i regnskapet. Ofte ser vi eksempler på at selskapene i slike tilfeller ikke gir tilstrekkelige noteopplysninger om hvorfor de ulike «sikringsinstrumentene» er inngått, selv om hensikten er å sikre for eksempel en fremtidig kontantstrøm i utenlandsk valuta.

Formålet med IASBs forslag er å lage regnskapsregler for sikring som reflekterer selskapenes risikohåndtering ved bruk av finansielle instrumenter. IASB foreslår blant annet

at selskapene ofte vil kunne benytte internt utarbeidet informasjon for risikohåndtering som grunnlag for regnskapsføring av sikring (sikringseffektivitet). Sammen med formålet for høringsutkastet og det faktum at forslaget fra IASB er en mye mer prinsipiell tilnærming til sikring, vil forhåpentligvis viktig informasjon om selskapenes risikoeksponering komme tydeligere frem i årsregnskapene – og da slik ledelsen har tenkt.

Sikringsobjekter

Etter dagens IAS 39 må et ikke-finansielt sikringsobjekt være sikret med hensyn til alle risikoen i sin helhet, eller eventuelt bare

AKTUARBREGNINGER OG TJENESTER

Kollektiv pensjonsforsikring og AFP.
Aktuarberegning av pensjonsforpliktelse utføres av NIA til konkurransedyktige priser. Hurtig leveringstid.

NIA – Nordic Insurance Administration AS

Forskningsparken – Gaustadalleen 21 – 0349 Oslo
Tlf: 22 95 82 70 – Fax: 22 95 82 71 – E-post: nia@aktuar.com

valutarisiko. I høringsutkastet foreslås det at komponenter av risiko utpekes som sikringsobjekter dersom disse kan identifiseres separat og måles pålitelig. Dette er i dag bare mulig for sikringsobjekter som er finansielle instrumenter. En risikokomponent kan være en del av et finansielt eller ikke-finansielt objekt og trenger ikke å være kontraktsmessig fastsatt. Dagens regler har vært problematiske for en rekke selskaper, for eksempel flyselskaper som ønsker å sikre råoljepriseksponeringen knyttet til kjøp av flybensin ved å inngå forwardkontrakt på råolje¹. Å utpeke bare råoljepris-komponenten som sikret har ikke vært ansett som en gyldig sikring etter IAS 39, selv om råolje er en nøkkelfaktor i prisingen av flybensin.

Sikring av nettoposisjoner under dagens IAS 39 medfører utfordringer ettersom det er et krav om at endringen i virkelig verdi på sikret risiko må være forholdsmessig lik på de enkelte objektene som inngår i den sikrede gruppen. IASB har foreslått å endre på dette kravet slik at sikring av nettoposisjoner blir noe enklere. Det vil imidlertid fortsatt være et krav at den risikoen som sikres, er den samme på alle objektene som inngår i gruppen og at bruttobeløpene utpekes som sikringsobjekt før en nettoposisjon kan sikres.

Sikringsinstrumenter

Bruk av opsjoner som sikringsinstrumenter er problematisk under dagens regler i IAS 39. I praksis har flere av de større selskapene brukt valutaoppsjoner for å sikre salg og kjøp i utenlandsk valuta. Både etter dagens regler i IAS 39 og høringsutkastet kan man enten velge å betrakte hele opsjonen som sikringsinstrument, eller bare egenverdien. I sistnevnte tilfeller skiller den såkalte tidsverdien ut for å behandles separat, og da til virkelig verdi og ikke som sikring. Det er den siste regnskapsmessige løsningen som har vært mest vanlig, og verdiendringene på tidsverdien har i noen tilfeller skapt en uventet og uheldig resultatssvingning.

I høringsutkastet foreslår IASB å endre på dette ved å tillate et «forsikringspremieperspektiv» på tidsverdien. Regnskapsføringen vil avhenge av om sikringsobjektet er transaksjonsrelatert eller perioderelatert. Verdiendringene i tidsverdien er i begge tilfeller foreslått ført over «andre inntekter og kostnader» (Other Comprehensive Income – OCI), men føres ut igjen og korrigerer den aktuelle balanseverdien for transaksjonen

¹ En forwardkontrakt kunne også tidligere utpekes i den grad den var effektiv, men det har ikke vært tillatt å utpeke bare en risikokomponent for ikke-finansielle objekter.

«IAS 39 was inherited from IASB's predecessor body, and I have often said that if you understand it, you haven't read it properly.» Sagt av styreleder i IASB, sir David Tweedie.

for transaksjonsrelaterte sikringer. For perioderelaterte sikringer (for eksempel sikring av virkelig verdi av et lager med olje) er forslaget at slike gevinster eller tap skal amortiseres over sikringsperioden i resultatet.

Sikringseffektivitet

Formålet med å vurdere sikringseffektiviteten er selvsagt å sikre at det kun er reelle økonomiske sikringer som regnskapsføres som sikring og at ineffektivitet i sikringen identifiseres slik at denne resultatføres umiddelbart. Det er derfor nødvendig å dokumentere at den forventede effektiviteten mellom sikringsinstrumentet og sikringsobjektet er til stede. Dette har blitt gjort med ulike analytiske metoder. Selv om det helt klart er nødvendig med en forhåndsvurdering av sikringsrelasjonen og oppfølging av sikringseffektiviteten for å sikre at man oppnår formålet med å reflektere sikring i regnskapet, er ikke det ensbetydende med at man må gjøre det med samme nøyaktighet som det har blitt praktisert under dagens IAS 39.

Selskapene må i så måte dokumentere at verdiendringene til sikringsinstrumentet og sikringsobjektet forventes å motvirke hverandre og ikke er tilfeldige. Det er også et krav at sikringsforholdet skal være optimalt, slik at sikringsforholdet ikke skaper en tilsiktet sikringsineffektivitet.

Høringsutkastet foreslår blant annet at vurdering av sikringseffektivitet skal være prospektivt og gjøres ved inngåelse av sik-

ringsrelasjonen og fremover. Det foreslås også å fjerne den klare 80–125 %-testen for sikringseffektivitet og den vil ikke bli erstattet med et tilsvarende kvantitativt krav.

Fortsatt skal ineffektivitet i sikringen resultatføres løpende. Det må videre være en oppfølging av om sikringen er opphørt. Opphør av sikringen kan både skyldes endringer i risikostyringsstrategi eller endringer i de spesifikke sikringsforholdene, herunder endringer i sikringseffektivitet. Dagens muligheter for frivillig opphør av sikring uten at dette er begrunnet i endret risikostyringsstrategi eller manglende kvalifisering for sikring, foreslås altså fjernet.

Presentasjon og noteopplysninger om sikring

Endringer knyttet til presentasjon av sikring gjelder særlig virkelig verdi-sikringer. For det første foreslås det å presentere den akkumulerte verdiendringen på sikringsobjektet på en egen linje i balansen, men knyttet til linjen hvor sikringsobjektet er regnskapsført. Det regnskapsførte beløpet på sikringsobjektet vil altså være uberørt. For det andre foreslås det å føre verdiendringene på både sikringsobjektet og sikringsinstrumentet over «andre inntekter og kostnader» (OCI). Nettoeffekten av disse størrelsene skal naturligvis være null siden eventuell ineffektivitet skal resultatføres umiddelbart.

Det foreslås også nye noteopplysninger. Formålet er særlig å tydeliggjøre sammenhengen mellom selskapenes risikostyringsstrategi og hvordan selskapets sikringsaktiviteter vises i den finansielle informasjonen.

Konsekvenser for selskapene

Det viktigste spørsmålet er om foreslaget til nye regler gir bedre informasjon og om det blir enklere å praktisere. Teknisk har reglene blitt enklere, men de forutsetter at selskapene har en godt formulert og grundig gjennomtenkt risikostyringsstrategi. Mange selskaper vil nok mene at de har en slik risikostyringsstrategi. Risikostyring og tilhørende strategi er ingen enkel sak – verken forretningsmessig eller prinsipielt og akademisk. Mange vil måtte stille seg det fundamentale spørsmål hvorfor man driver med sikringsaktiviteter. Koblingen mellom en overordnet risikostyringsstrategi og operative sikringsaktiviteter er heller ikke triviell i praksis. Uten en klar kobling på dette området vil det heller ikke være lett å forankre de regnskapsmessige vurderingene. For mange selskaper kan det derfor være nyttig å gjennomgå sin risikostyringsstrategi og kobling mot sikringsaktiviteter i påvente av ny standard.